

SVERIGES RUNINSKRIFTER

UTGIVNA AV

KUNGL. VITTERHETS HISTORIE OCH ANTIKVITETS AKADEMIEN

ANDRA BANDET

ÖSTERGÖTLANDS RUNINSKRIFTER

GRANSKADE OCH TOLKADE

AV

ERIK BRATE

STOCKHOLM

KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER

1911
[111410]

155. »Sylten», Bjällbrunna ägor, Styrstads sn, Lösings hd.

Pl. LI. Fig. 2.

Litteratur: B. 857; L. 1098; W. 18; Peringskiöld, *Mon.* VII; Broocman, *Beskr. öfver Östergötland*, s. 98; Utdrag ur dagbok 1760 i samlingen M. S. C. *RNHR* i VHAA. arkiv; N. R. Broocman, *Sagan om Ingvar Widtfarne*. Stockholm 1762, s. 98; E. Ihrfors, *Ostrogothia sacra*, s. 20, teckn.; *Runverser* s. 232; C. F. Nordenskiöld, *Reseber.* 1871, s. 165, teckn.

Peringskiöld säger runstenen finnas »uthi en hage wid Syltan», och enligt teckningen i B. 857 stod den då rest. Broocman fann den liggande med en kant under jorden, som

2. Ög. 155. Sylten.

ock lagt sig över runorna. Så påträffades den ock av mig 1891 liggande vid östra gränsen av det åkerfält, som hör till Trumslagartorpet på Bjällbrunna mark och ligger öster om vägen till torpet från landsvägen mellan Norrköping och Dagsberg, vilken biväg fortsätter åt söder förbi Bjällbrunna till Styrstads kyrka. Runstenen restes 1896 och står nu rest på bergbacken invid Trumslagartorpet och denna biväg, söder om det åkerfält, vid vars östra gärdesgård den förut låg.

Efter resningen är stenen 2 m hög. Bredden vid foten är 77 cm, upptill över korsets övre linie 79 cm. Den yttre slingan är 10 cm bred, den inre 9—12 cm. Ämnet är ljus granit.

I **purfriþ** utgår nedre bistaven på **f** nära stavens fot. I **kauta** äro **k** och bistaven till sista **a** svaga men säkra; något skiljetecken finnes icke mellan **kauta** och **sunu**. I **stin** är övre staven av **s** förlängd till nedre linien. I **han × kuti** äro **n × k** svaga.

Inskriften är följande:

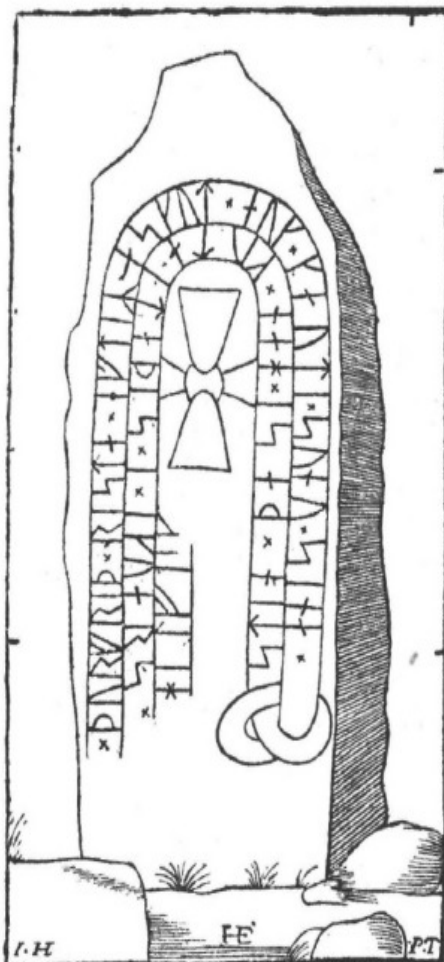
Yttre slingan: × purfriþ × risti × effir × askut × auk × kauta						
	5	10	15	20	25	30
sunu × sina ×	Inre slingan: stin × pasi × han × kuti × etapis ×					
35	40	45	50	55		
i × ikuars ×	Innersta slingan: hilfniki ×					
60	65	70				

Huruvida **askut** är *Āsgot* (-*gut*) eller *Āsgöt*, kan ej avgöras; att **kuti** är *Göti*, visas av **kauta**. Dessa namn äro även vanliga i fsv. enligt Lundgren. **purfriþ** **Thorfridh* finnes annars som mansnamn: ack. **þorfrif** B. 143, L. 367, DII, 2 Frösunda, Solna sn, Uppl., undersökt av mig 1901, och ack. sing. **þurfrif** Ög. 235 Ö. Stenby. Vad genus *zorvrid* i Reichenauernekrologiet (dansk *Antiquar. Tidsskr.* 1843—45, s. 75) är, visar ej texten. Kvinnonamnet *Turfrida* Gesta Herewardi anföres av E. Björkman, *Nord. Personennamen in England*, s. 156, tillhörande en kvinna från Flandern, som ju kan vara nordisk, på 1070-talet, men är icke uppvisat på nordisk botten. Huruvida **purfriþ** Ög. 155 är kvinnonamn eller ävenledes mansnamn, vars nominativändelse saknas eller skall hämtas ur **r** i det följande **risti**, kan icke avgöras.

Dat. sing. **hilfniki** hör till isl. *helfningr*, *helningr*, *helmingr* m., fsv. *hælfningar*, *halfningar*, *halningar*, *hælmningar* m. 'hälft'. Uti isl. skaldepoesien förekommer ordet med betydelsen 'häravdelning, trupp', vilken betydelse ordet uppenbarligen äger i denna inskrift.¹

Översättning: Torfrid reste efter Asgöt och Göte, sina söner, denna sten. Göte avled i Ingvars härskara.

Den Ingvar, som omtalas här och å ett stort antal runstenar i Södermanland, Uppland och Västmanland, resta till minne av män, som dött på härfärd med honom, var en svensk

B. 857.

¹ Se vidare om betydelsen av detta ord Brate, *Pireus-lejonets runinskrift*, s. 44 ff. i ATS. XX: 3.

hövding, varom den isl. *Ingvars saga ens víðförla* (Ingvar vittfarnes saga) handlar. Enligt denna saga hette hans farfader Åke, vilken hade äktat en dotter till konung Erik seger-säll, som fadern förmält med en konung i Gardarike, hans fader Eymund. Hans moder säges vara en mäktig mans dotter, men sagan nämner icke hennes namn, runstenen D 8vo 20 Gripsholm upplyser, att hon hette Tola. Ingvars fader skulle alltså varit kusin till konung Olov Skötkonung och Ingvar syssling till Anund Jakob, med vilken han säges varit icke långt från jämnårig. Ingvar valde sig ur landet manskap och 30 fullrustade skepp och seglade till Gardarike, uppehöll sig 3 år hos konung Jarizleif och seglade därpå med sina 30 skepp troligen utför Volga, från vilken färd fabelaktiga äventyr förtäljas, men dog av sjukdom 1041, och han var då 25 år gammal, skulle alltså vara född 1016. Hans manskap vände då om, och hade 12 skepp, vilka sedan också skingrades och troligen till större delen förgingos; sagan vet blott, att ett kom till Miklagård och att Ingvars förtrogne Garda-Ketill återkom till Gardarike med sitt skepp och därifrån till Sverge förde under-rättelser om färden och Ingvars rikedomar till hans son Sven, som själv sedermera seglade samma färd som sin fader. Uppgiften om Ingvars dödsår 1041 torde vara riktig, sagans övriga tidsuppgifter äro däremot förvirrade, uppgiften om Ingvars faders namn bekräftas av runstenar vid Strängnäs och en del andra sakförhållanden i tiden före Ingvars tåg kunna därför även vara riktigt angivna. Jfr *Ingvars saga víðförla*, utg. av E. Olsson, Köbenhavn 1912, s. LXXV ff.
